

KOLOKVIUM ČESKÝCH, MORAVSKÝCH A SLOVENSKÝCH BIBLIOGRAFOV V PREŠOVE

ING. IVANA POLÁKOVÁ, PHD.

ivanapolakovatarcal@gmail.com
Slovenská národná knižnica
www.snk.sk

The Colloquium of Czech, Moravian and Slovak bibliographers was held in Prešov from 20th to 22nd October 2024 as part of the Month of Czech and Slovak Cultural Mutuality. A total of thirteen bibliographers gave presentations at the event. The presentations were grouped in three main thematic areas (*Bibliography and regional studies; War references and contexts (The First World War in literature and archival sources); The living library – living history, oral history as part of regional memory*) and their authors discussed mainly publications from our history and present, as well as several major personalities not only in the field of bibliography. The colloquium was organised by the Czech Republic Libraries Association in cooperation with the State Scientific Library in Prešov.

Keywords: bibliography, librarianship, events, colloquia, State Scientific Library in Prešov, Czech Republic Libraries Association

V dňoch 20. – 22. októbra 2024 sa uskutočnil 26. ročník *Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov* v Prešove. Kolokvium sa realizovalo v rámci Mesiaca českej a slovenskej kultúrnej vzájomnosti v spolupráci so Slovenskou asociáciou knižníc (SAK). Kolokvium organizovala sekcia pre bibliografiu Sdružení knihoven České republiky (SDRUK) a Štátna vedecká knižnica (ŠVK) v Prešove. Odbornou garantkou seminára bola **Marcela Domenová**, vedúca oddelenia pre historické knižničné fondy ŠVK v Prešove.

Sdružení knihoven ČR, z. s.
Slovenská asociácia knižníc
a
Štátna vedecká knižnica v Prešove
Vás pozývajú na

XXVI. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov

20. – 22. 10. 2024

Štátna vedecká knižnica v Prešove
Námestie mládeže 1
<https://www.svkpo.sk>

Program kolokvia bol rozdelený do troch dní. Prvý deň (nedeľné popoludnie) bol určený na spoznávanie najstaršieho kráľovského mesta na Slovensku, teda Prešova, ktoré je slobodné od roku 1299. Hlavný prehliadkový okruh začal pre prihlásených účastníkov v priestoroch ŠVK, v jej sídelnej budove na Hlavnej ulici a ukončený bol v Krajskej knižnici P. O. Hviezdoslava v centre regionálnych dokumentov. Počas prehliadky sa účastníci podujatia dozvedeli veľa zaujímavostí, ako aj skutočnosť, že historické centrum Prešova je od roku 1950 zapísané ako mestská pamiatková rezervácia, ponúkajúca rozmanitosť kultúrnych a sakrálnych pamiatok. Dominantou mesta je gotická sakrálna stavba – Katedrála sv. Mikuláša. V Katedrále sv. Jána Krstiteľa

sa nachádza oficiálna kópia Turínskeho plátna. Mesto je sídlom Krajského múzea a galérie, Múzea rusínskej kultúry a prvého Múzea židovskej kultúry na Slovensku a vín. Je tiež významným cirkevným administratívnym centrom (sídlí v ňom pravoslávna cirkev). V Prešove (Soľná Baňa) sa začala ťažiť soľ už od 16. storočia ako v prvej soľnej bani na území Slovenska. Prešov je centrom historického regiónu Šariš, v ktorom sa v symbióze prelína západná a východná kultúra. V 20. rokoch 20. storočia vychádzalo v Prešove 25 po slovensky písaných periodík, 11 maďarských, 3 nemecké, 3 ruské a 3 ukrajinské. Tento program bol veľmi vydareným „vstupom“ (cez pomyselnú Floriánovu bránu) do ďalšieho rokovacieho dňa v priestoroch ŠVK na Námestí mládeže.

V úvodnom slove riaditeľ ŠVK Prešov **Ľubomír Baláž** uviedol, že jeho cieľom je prispieť k ďalšiemu rozvoju knižnice a jej služieb pre verejnosť. Zdôraznil, že súčasná situácia v knižničnej sfére si vyžaduje inovácie a otvorený prístup k novým technológiám. Nasledovali príhovory **Jána Kaňku**, riaditeľa Krajskej knižnice Františka Bartoša v Zlíne, člena Ústrednej knihovníckej rady a predsedu sekcie pre bibliografiu SDRUKu, a **Romana Večerka**, riaditeľa Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne a predsedu odbornej skupiny pre edičné aktivity a marketing SAK.

Na kolokvium pricestovali kolegovia z viacerých inštitúcií, predovšetkým z knihovníckeho, ale aj z univerzitného prostredia. Rokovanie kolokvia sa nieslo v **3 hlavných tematických okruhoch**:

- *bibliografistika a regionalistika*;
- *vojna v kontextoch a súvislostiach (1. svetová vojna v literatúre a prameňoch)*;
- *živá knižnica – živá história, oral history ako súčasť pamäti regiónu*.

V centre záujmu jednotlivých referujúcich sa ocitli história knižníc, činnosť bibliografických oddelení, osobnosti slovenského knihovníctva, regionálne osobnosti s nadregionálnym presahom, literárna tradícia spojená s československými légiami a legionármi, význam knižníc v miestnych komunitách, história regiónu, ale aj budovanie online databáz ako prostriedkov uchovávaní a prezentácie kultúrneho dedičstva.

Prvý tematický blok moderovala Lucia Němcová a odznali v ňom zaujímavé príspevky.

- *100. výročie založenia predchodkyne Krajskej knižnice v Žiline: pracovisko regionálnej bibliografie v premenách času (Nataša Lajdová a Ivana Uriková, Krajská knižnica v Žiline)*

Žilinská knižnica si pripomína 100 rokov od založenia jej predchodkyne, prvej verejnej knižnice v meste. Špecializované pracovisko regionálnej bibliografie prešlo od roku 1970 viacerými zmenami. Po získaní samostatných priestorov sa oddelenie bibliografie formovalo ako pracovisko, ktoré dokumentuje okresy Žilina a Bytča. Okrem poskytovania informačných služieb tvorí databázu osobností, udalostí, prírodných a kultúrnych pamiatok, databázu článkov a príručnú knižnicu s regionálnymi dokumentami a tlačou.

- *Perfektný klasik Anton Habovštiak* (**Katarína Kožáková**, Oravská knižnica Antona Habovštiaka, Dolný Kubín)

V roku 2024 uplynulo sto rokov od narodenia Antona Habovštiaka, 20 rokov od jeho úmrtia a 20 rokov od pomenovania knižnice v Dolnom Kubíne po Antonovi Habovštiakovi.

Anton Habovštiak bol jazykovedec, spisovateľ, esejista, prozaik z Oravy – z Krivej, ktorý pôsobil v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra (JÚĽŠ). Skúmal slovenské nárečia (predovšetkým oravské) a bol autorom i spoluautorom *Atlasu slovenského jazyka* (celkovo 4 diely), ktorý bol zdigitalizovaný JÚĽŠ. Venoval sa aj povestiam, rozprávkam, poviedkam, románom a literatúre faktu.

Oravská knižnica Antona Habovštiaka usporiadala na jeho počesť 23. októbra 2024 kultúrno-spoločenský program s názvom *100 rokov Antona Habovštiaka*.

- *Akademický výskumný priestor a dokumentácia kultúrneho dedičstva* (**Eva Augustínová** a **Vladimír Filip**, SNK, Martin; Žilinská univerzita, Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva).¹

V príspevku autori predstavili študijný program mediamatika a kultúrne dedičstvo, ktorý má špecializácie (smery) digitálne humanitné vedy, médiá a management a kultúrne dedičstvo. Prednášajúci priblížili podrobnejšie projekty riešené na Fakulte humanitných vied Žilinskej univerzity:

- *Chronológia dejín knižníc na Slovensku od počiatkov do roku 2020*;
- *Grafická výzdoba a typografia starých tlačí vydaných na Slovensku v kontexte vyvíjajúcej sa tlačovej techniky*.
- *Ochotnícke divadelné pôsobenie Jozefa Kronera v Považskej Bystrici* (**Andrea Smolková**, Považská knižnica v Považskej Bystrici)

V roku 2024 uplynulo sto rokov od narodenia herca Jozefa Kronera, ktorý pôsobil ako ochotník v *Divadelnom krúžku Považských strojární* v Považskej Bystrici. Jozef Kroner pracoval v Považských strojárnach v rokoch 1947 – 1948. S divadelným krúžkom absolvovali zájazdové predstavenia a rôzne súťaže. S inscenáciou *Ženba* sa zúčastnili aj *Jiráskovho Hronova* alebo *Divadelnej žatvy*. Po úspechu na súťažiach hru uviedli aj v Slovenskom národnom divadle. Ochotnícke divadlo sa profesionalizovalo na divadlo pracujúcich, kde následne hrali aj súrodenci Jozefa Kronera, Ľudovít a Ján.

- *Bibliografie učebníc v ukrajinčine, vydaných SPN, ve fondu Pedagogické knihovny JAK* (**Dagmar Peťišková**, Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Praha)

Autorka príspevku predstavila učebnice humanitných a prírodovedných predmetov pre základné aj stredné školy, vydané v ukrajinčine Slovenským pedagogickým nakladateľstvom v rokoch 1945 – 1989, ktoré sú vo fonde Pedagogickej knižnice J. A. Komenského v Prahe, ale aj staršie tlače z dôb Rakúsko-Uhorska. Učebnice boli určené základným školám habsburskej monarchie, základným a stredným školám Podkarpatskej Rusi, školám s ukrajinským vyučovacím jazykom a ukrajinským vzdelávacím inštitúciám.

Po obedňajšej prestávke nasledovala prednáška, patriaca ešte do prvého bloku, ktorý moderoval Ján Kaňka.

- *Zuzana Džupinková – jej celoživotnou láskou sú ukrajinské a rusínske bibliografie alebo nedajme si svoje tradície...* (**Ivana Poláková**, Slovenská národná knižnica v Martine)

Bibliografka Zuzana Džupinková, ktorá sa venovala ukrajinským bibliografiám a metodologickej činnosti v Prešovskom kraji, oslávila v roku 2024 životné jubileum – sedemdesiatiny. Pôsobila v ŠVK v Prešove vyše 42 rokov, bola členkou Koordináčnej rady SNK pre bibliografickú činnosť, Komisie pre budovanie dokumentografickej databázy *Články* pri Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave a Asociácie ukrajinistov Slovenska. Po odchode do dôchodku sa podieľala na spracovávaní knižničného fondu Múzea rusínskej kultúry

v Prešove. Je autorkou niekoľkých bibliografických ročeniek, personálnych a tematických bibliografií, odborných článkov v slovenských, českých i ukrajinských časopisoch a zborníkoch.

V **druhom tematickom okruhu** *vojna v kontextoch a súvislostiach* – 1. svetová vojna v literatúre a prameňoch odznali dva príspevky.

- *Legionárska tradícia v nepravých periodikách* (**Lenka Pokorná Korytarová**, Moravská zemská knihovna v Brně)

Projekt ALKARO spracováva nepravé periodiká vydané v českých zemiach do roku 1945, medzi nimi i legionárske kalendáre a ročenky. Nepravé periodiká vydávalo niekoľko legionárskych spolkov, ktoré vznikli po roku 1918, napríklad Kancelária československých légii, Pamätník odboja, Československá obec legionárska, Kruh francúzskych legionárov, 2. pluk Jiřího z Poděbrad atď. Spolky pôsobili aj ako vydavatelia a tlačiarne, napríklad Československý legionár, Čin atď. Periodicky vychádzali kalendáre a ročenky, maximálne však štyri po sebe idúce ročníky. Kalendáre a ročenky slúžili ako zdroj praktických informácií (sociálnych a zdravotných výhod, rád a postupov), ale obsahovali aj zábavné a poučné príspevky. Almanachy boli viac orientované na spomienky. Editori a autormi boli aj aktívni legionári, napríklad: Josef Kopta, Josef Kudela, Rudolf Medek, František Langer a ďalší.

- *Rudolf Robl, legionár a spisovateľ* (**Martina Zlatohlávková**, Krajská knihovna v Pardubicích)

Martina Zlatohlávková v online príspevku priblížila život Rudolfa Robla, ktorý najskôr pôsobil ako učiteľ, neskôr sa stal riaditeľom školy vo svojom rodisku. V priebehu 1. svetovej vojny narukoval, bol zajatý a následne poslaný ako robotník do zbrojárskeho priemyslu. Je autorom niekoľkých diel venovaných legionárom, ale aj publikácií o dejinách a osobnostiach Mikulovic.

Po zaujímavých príspevkoch nasledovala komentovaná prehliadka zamestnancami ŠVK, ktorí priblížili oddelenie knižnično-informačných služieb (OKIS), dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry (DOCRK) a oddelenie informačných technológií (OIT).

Po bližšom oboznámení sa so službami ŠVK (napríklad poskytovať verejnosti prístup na internet, možnosť využiť Wi-Fi pripojenie zadarmo, nabiť mobily, notebooky alebo tablety, ale aj relaxovať v tichom prostredí a i.) si účastníci kolokvia mohli pozrieť výstavu *Ukrajina v Prešove: najnovšia literatúra o Ukrajine z knižničného fondu ŠVK v Prešove*, ktorá sprístupňuje výber najnovších knižných titulov (odborného aj popularizačného charakteru) získaných do fondu. Knihy reflektovali známe, neznáme či neobjasnené otázky týkajúce sa vojnového konfliktu na Ukrajine. Literatúru faktu o problematike vojnového konfliktu na Ukrajine, reportáže a rozhovory sprostredkovali české vydavateľstvá, ako napríklad N Press, Euro-

media Group, Argo a ďalšie. Knižnica používateľom ponúka možnosť prečítať si tituly o dejinách Ukrajiny, poviedky, romány aj rozprávky. Prezentované publikácie vyšli v slovenskom, českom a ukrajinskom jazyku.

V druhý deň kolokvia bola najväčšia pozornosť upriamená na tému *živá knižnica – živá história, oral history ako súčasť pamäti regiónu*. V tomto bloku so svojimi príspevkami vystúpili **Lucia Němcová, Viktor Szabó, Bronislava Navarová s Líviou Kurucovou a Ján Kaňka**. Jednotlivé príspevky boli dôkazom toho, že bibliografom nie je cudzia ani táto téma, vedia sa rýchlo zorientovať a podať ju veľmi pútavým spôsobom.

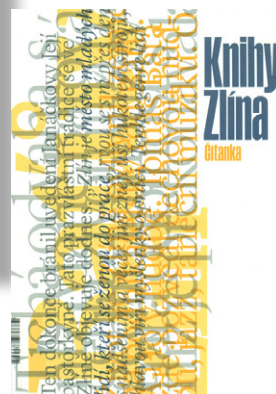
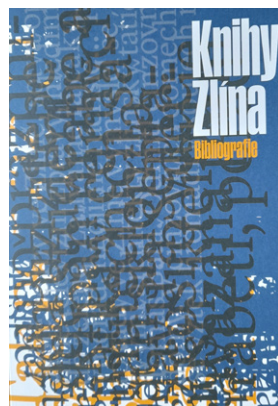
Za zmienku stojí publikácia z pera Jána Kaňku – *Knihy Zlína*, bibliografia a čítanka.

KNIHY ZLÍNA – BIBLIOGRAFIA

- ▶ Reprezentatívny výber kníh, ktoré sa podstatným spôsobom týkajú mesta Zlín a sú určené širokej verejnosti.
- ▶ Bibliografia je členená do niekoľkých kapitol (dejiny, pripojené obce, Baťove závody, architektúra, život mesta, obrazové publikácie), v rámci ktorých sú záznamy radené abecedne podľa názvu a je im priradený QR kód s odkazom na konkrétny záznam v centrálnom portáli českých knižníc knihovny.cz.

KNIHY ZLÍNA – ČÍTANKA

- ▶ Séria prevažne beletristických úryvkov a memoárových textov² so vzťahom k mestu Zlín, ktoré sú rozdelené do viacerých kapitol (*Zlín v premenách*

času, Zlín baťovský, Zlín v spomienkach, Zlín literárny, Zlín poetický, Zlín v rozprávkach a povestiach).

- ▶ Kniha obsahuje register autorov a prekladateľov.
- ▶ Publikácia je príspevkom k oslavám 700. výročia prvej písomnej zmienky o meste.

Z kolokvia bude zostavený bibliografický zborník v elektronickej verzii, ktorý bude uverejnený na webovej stránke SDRUK ČR v sekcii venovanej bibliografii (<https://sdruk.cz/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/>).

Zakončenie kolokvia patrilo Marcelu Domenovej a Jánovi Kaňkovi, ktorý skonštatoval, že tohtoročného kolokvia sa zúčastnilo 13 prednášajúcich, z toho štyria z Čiech a Moravy (Praha, Brno, Pardubice a Zlín). Vyjadril presvedčenie, že myšlienky Miloša Kovačku, dlhoročného riaditeľa Národného bibliografického ústavu SNK v Martine, sa naplnia: „*Naše kolokviá boli veľkou odbornou i spoločenskou príležitosťou, ktorú naplnil čas a sú ňou i naďalej. Bolo by dôležité, aby sa ich podarilo zachovať, pokračovať v nich*“ (Kovačka 2017, s. 31 – 32).

POZNÁMKY

- ¹ Príspevok bol zaradený do tematického okruhu *živá knižnica – živá história, oral history ako súčasť pamäti regiónu*, avšak z organizačných dôvodov bol prezentovaný v bloku bibliografistika a regionalistika.
- ² Publikáciu tvoria z prevažnej časti beletristické, prípadne memoárové texty, nejde však o náučnú či vedeckú literatúru, ako to evokuje podnázov *Čítanka* (pozn. autora).

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

KAŇKA, Ján. 2023. *Knihy Zlína: Bibliografie*. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše.

KAŇKA, Ján. 2023. *Knihy Zlína: Čítanka*. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše.

KOVAČKA, Miloš. 2017. Malá a zdaleka neúplná esej o mojej bibliografickej biografii. In: *Mezníky bibliografie: u příležitosti konání 20. kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografů*. Brno: Moravská zemská knihovna, s. 31 – 32.